

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

60-2

100 Státní archeologický ústav 100 let moderní archeologie v českých zemích

BRNO 2019

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 60
Volume 60

Číslo 2
Issue 2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Lumír Poláček

Redakční rada
Editorial board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttikay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Rudolf Procházka, Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Hedvika Břínková, Zdenka Kosarová, Šárka Krupičková, Olga Lečbychová,
Zuzana Loskotová, Ladislav Nejman, Zdeňka Pavková, Rudolf Procházka,
Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela, Šimon Ungerman

Technická redakce, sazba
Executive Editors, Typography

Azu design, s. r. o.

Software
Software

Adobe InDesign CC

Fotografie na obálce
Cover Photography

Litovel, Masarykova ulice. Keramická plastika koníčka (obr. 67, str. 282).
Litovel, Masarykova Street. Ceramic sculpture of a horse (Fig. 67, Pg. 282).

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Čechyňská 363/19
602 00 Brno
IČ: 68081758
E-mail: pv@arub.cz
Internet: <http://www.arub.cz/prehled-vyzkumu.html>

Tisk
Print

Azu design, s. r. o.
Bayerova 805/40
602 00 Brno

ISSN 1211-7250 (Print)
ISSN 2571-0605 (Online)
MK ČR E 18648
Vychází dvakrát ročně
Vydáno v Brně roku 2019
Náklad 400 ks

Časopis je uveden na Seznamu neimpaktovaných recenzovaných periodik vydávaných v ČR.
Časopis je uveden v citační databázi SCOPUS a na seznamu vědeckých časopisů ERIH PLUS.
Copyright ©2019 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i., and the authors.

dem k velmi omezené ploše výzkumu nebyl žádný prozkoumán v úplnosti. Vedle početných keramických nálezů byly získány také ojedinělé kovové artefakty, a to především fragmenty nožů a dvě železné šipky.

Výzkum bude pokračovat v roce 2019, o výsledcích obou výzkumných sezón bude podrobně referováno v souhrnném příspěvku.

Jana Gryc

Resumé

Chotěbuz (k. ú. Podobora, okr. Karviná). Frühmittelalter. Burgwall. Rettungsgrabung.

Obr. 45. Chotěbuz-Podobora, akropole, sonda 74. Nádoba nalezená v kamenné destrukci datované do mladohradištního období.

Abb. 45. Chotěbuz-Podobora, Hauptburg. Jungburgwallzeitliches Gefäß, das in einer Steindestruktion gefunden wurde.

IVANČICE (OKR. BRNO-VENKOV)

Ulice Kounická. Vrcholný středověk. Sídliště. Záchraný výzkum.

Na stavbě: Ivančice – Kounická, TS a kabel VN, kterou archeologicky zajišťovalo Moravské zemské muzeum, bylo zjištěno šest objektů a kulturní vrstva datované do období vrcholného středověku. Bylo získáno značné množství materiálu, zejména keramiky a zvířecích kostí, ale také zlomky kachlů, železných předmětů a mazanice. Všechny objekty byly identifikovány v profilech liniových výkopů, kromě objektu 501 a 503, které byly částečně i v rozšířené ploše. Zajímavý byl objekt 501, šlo o horní část sesutého sklepa s cihlovou klenbou. Ostatní objekty lze interpretovat jako sídlištní, s největší pravděpodobností sekundárně využitě jako odpadní jámy.

Zdeněk Hájek, Alžběta Čerevková

Resumé

Ivančice (Brno-venkov district). Kounická Street. Late Middle Ages. Town. Rescue excavation.

IVANČICE (OKR. BRNO-VENKOV)

„Šibeniční vrch.“ Novověk. Šibenice. Záchraný výzkum.

Lokalizace: 49.1103683N, 16.3913092E

Po dohodě s Městským úřadem v Ivančicích, který plánuje pietní úpravu místa, kde stávala ivančická šibenice, byl v říjnu 2017 ve spolupráci Ústavu archeologické památkové péče Brno a Ústavu antropologie Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity zahájen předstihový archeologický výzkum, který byl dokončen v květnu 2018.

Na jihovýchodní straně odkryté plochy se našly dobře dochované pozůstatky pilíře obdélníkového půdorysu o rozměrech 1,9 × 1,3 m. Podobný pilíř na severozápadní straně byl silně poškozen patrně při dobývání pařezu a in situ zůstaly jen tři kameny vyznačující vnější severozápadní líc. Oba pilíře byly spojeny zdmi, z nichž východní měla šířku kolem 0,6 m a západní, která je mírně konkávně vyklenuta, šířku kolem 0,8 m. Vnitřní rozměry prostoru vymezené zdívem měří 5,0 × 2,7 m (obr. 46). Na vnitřním okraji západní zdi se podařilo odkrýt lidské kosti, které se dostaly do malty, což dokládá exekuce na tomto místě ještě před stavbou zděné šibenice. V ohrazeném prostoru, zvláště kolem jeho střední části, se opět nacházely další lidské kosti, většinou v neanatomické poloze, zlomky keramiky, cihel a ojedinělých želez-

ných předmětů. Při detektorovém průzkumu v okolí byly nalezeny především recentní kovy, ale také jednostranný fenik, ražený v Bavorsku v Mnichově roku 1631. V severozápadní polovině vymezené plochy zděné šibenice byly objeveny pozůstatky dvou sloupových jam vzdálených od sebe 1,5 m. Jižnější (A) obsahovala pod skladbou tří cihel o rozměrech 27 – 28 × 13,5 × 5 cm zbytky dřevěného sloupu obdélníkového průřezu o rozměrech 25 × 30 cm, zasazeného do výkopové jámy o průměru 1,2 m. V horních partiích bylo nalezeno spálené dřevo, ale hlouběji bylo dřevo již jen ztrouchnivělé. Zdeněk Vaněček určil dřevo jako dub (*Quercus*). Severnější sloupová jáma (B) bez pozůstatků dřeva měla průměr 0,5 m a výkopová jáma 1,2 m. V zásepu sloupové jámy B se našly zlomky keramiky. Den sloupových jam se nepodařilo dosáhnout, ale vpichem železné tyče bylo upřesněno, že jáma A má dno v hloubce 1,7 m a jáma B 2,1 m oproti dnešnímu povrchu. Po písemné, fotografické a kresebné dokumentaci spojené s nivelací byla celá plocha překryta geotextilií a šetrně zasypána.

Při archeologickém výzkumu se podařilo odkrýt pozůstatky dvou fází ivančické šibenice (obr. 46). V první fázi se jednalo o dřevěnou dvousloupovou (vidlicovou) šibenici umožňující exekuci jednoho jedince. V druhé fázi byla starší dřevěná šibenice nahrazena šibenicí zvláštního typu, postavenou z kamene a cihel. Jednalo se o dva kamenné pilíře spojené zdi tak, že uzavíraly obdélníkový prostor. Vrcholy pilířů, které se směrem nahoru zužovaly, spojoval původně jeden dřevěný trám, na němž se věšelo.

Datování obou fází ivančické šibenice může vycházet z nálezů keramiky. Zlomky nádob se nacházely především uvnitř areálu šibenice a většinou se jednalo o menší zlomky o rozměrech do 3 × 3 cm ze stěn nádob. Větších zlomků, které bylo možno alespoň

Obr. 46. Ivančice. Areál šibenice. Foto M. Daňko.

Abb. 46. Ivančice. Galgenareal auf dem Luftbild. Photo M. Daňko.

částečně slepit, bylo minimálně. Až na čtyři zlomky byla všechna keramika zhotovena z materiálu s příměsí slídy (muskovitu) a redukčně vypálena. Keramiku od ivančické šibenice lze většinou datovat do přelomu 15. a 16. století, s nepatrnou příměsí mladší produkce, k níž patřil hrneček s uchem opatřený vnitřní polevou. S provozem šibenice může souviset také mince z první třetiny 17. století. Vzhledem k tomu, že archeologický výzkum doložil dvě fáze šibenice a to jednu dřevěnou a druhou zděnou, nalezenou keramiku lze patrně přiřadit k první fázi a silně fragmentarizovaný soubor může souviset s úpravou terénu před budováním zděné šibenice v druhé fázi. Poněkud překvapující je minimum nálezů, které by souvisely s provozem šibenice v pokročilém 17. a v první polovině 18. století. Dále je pozoruhodné, že místo šibenice bylo již v šedesátých letech 18. století, v době Prvního vojenského mapování. Nálezy byly předány do Muzea Brněnska.

Josef Unger

Resumé

Ivančice (Bezirk Brno-venkov), „Šibeniční vrch“, Neuzeit, Galgen, Rettungsgrabung.

JAMOLICE (OKR. ZNOJMO)

Hrad Templštejn. Vrcholný středověk. Hrad. Záchranný výzkum.

V roce 2018 realizovala Archaia Brno z. ú. ve spolupráci s archeologickým pracovištěm Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště Brno záchranný archeologický výzkum, jenž doprovázel aktivity vedoucí ke zpřístupnění a základnímu statickému zajištění zříceniny hradu Templštejn. Samotný hrad byl na sklonku 13. století postaven řádem templářů. Zanikl snad někdy po polovině 16. století (Plaček 2001, 637–639).

Výzkum navazoval na odkryv z předchozího roku (Dejmal 2018, 238–240). Stejně jako v roce 2017 jsme pokračovali ve výzkumu brány (sonda S1), kde se bude nově schodiště. Zatímco minulý rok jsme zkoumali jižní čelo brány (sektor A), tento rok byl odkryt samotný průchod a situace těsně za ním (obr. 47). Vlastní průjezd nebo průchod měl šíři 2,6 m a byl prost jakýchkoli detailů. Za zdí tvořící čelo brány byla zachycena 2,8 m hluboká šachta. Její šířka je shodná s šíří průjezdu, délku se pro povahu terénu nepodařilo ověřit. Už z předchozího roku víme, že šachta byla odvodněna drobným kanálkem. Šachtu můžeme považovat za tzv. vlčí jámu, tedy prostor v bráně, který byl pouze překryt a v případě nouze byl odhalen. Nejspíše nejde o prostor pro sklápění padacího kolébkového